

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

KATALOG POŽADAVKŮ K MATURITNÍ ZKOUŠCE

OBČANSKÝ ZÁKLAD

ZKOUŠKA ZADÁVANÁ MINISTERSTVEM ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zpracoval: ÚIV – CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 4. 10. 2005 pod č. j. 26 674/05-2/9
s účinností od školního roku 2007/2008

OBSAH

Úvod

Očekávané znalosti a dovednosti (cílové kompetence)

Maturitní požadavky (specifické cíle) ke zkoušce z občanského základu zadávané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Obecná specifikace maturitní zkoušky z občanského základu zadávané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy

Příklady testových úloh

ÚVOD

Účel a obsah katalogu

Účelem Katalogu požadavků k maturitní zkoušce – občanský základ je poskytnout všem jeho uživatelům informace o požadavcích kladených na žáky vzdělávacích programů v oborech vzdělání vedoucích k dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Občanský základ je jednou ze čtyř zkoušek zadávaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dalšími jsou matematika 1, přírodovědně technický základ a informačně technologický základ), z nichž si žák vybírá volitelnou zkoušku ve společné části maturity.

Pedagogické dokumenty ke katalogu a k maturitní zkoušce:

Požadavky zařazené do tohoto katalogu vycházejí z platných pedagogických dokumentů:

Standard středoškolského odborného vzdělávání. (Schválilo MŠMT ČR dne 18. 11. 1997) Praha, Fortuna 1999 (složka všeobecného vzdělávání – do str. 50).

Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu. (Schválilo MŠMT ČR dne 12. 2. 1996) Praha, Fortuna 1999.

Učební osnovy všeobecně vzdělávacích předmětů pro střední odborné školy. Svazek 1. Svazek 2. Praha, Výzkumný ústav odborného školství 1998.

Občanská nauka pro studijní obory SOŠ a SOU ze dne 29. 4. 2002, č. j. 18 396/2002-23, s platností od 1. 9. 2002.

Učební dokumenty pro gymnázia. (Schválilo MŠMT ČR s platností od 1. 9. 1999) Praha, Fortuna 1999.

Při zpracování katalogu byla rovněž zohledněna skutečnost, že na některých středních školách již jsou ověřovány rámcové vzdělávací programy. Katalog definuje maturitní požadavky tak, aby si je mohli osvojit žáci bez ohledu na typ navštěvované školy i programového dokumentu, z něhož vychází studijní plán dané školy.

OČEKÁVANÉ ZNALOSTI A DOVEDNOSTI (CÍLOVÉ KOMPETENCE)

Obecným cílem společné části maturitní zkoušky z občanského základu je ověřit, jak se žák seznámil se společenskými, hospodářskými, politickými a kulturními aspekty současného života, s psychologickými, etickými a právními kontexty mezilidských vztahů a především jak umí získané znalosti a dovednosti z těchto oblastí využít v praktickém životě – tedy jak se dokáže vyrovnat s problémy každodenní praxe. Zkouška se orientuje také na obecné dovednosti, jako je interpretace mediálních výstupů a některých specifických odborných textů (grafy, tabulky). Dále se snaží prověřovat znalosti a dovednosti důležité pro participaci občana na řízení společnosti a společenském životě vůbec. V neposlední řadě prověřuje orientaci žáka ve společenském dění a jeho obeznámenost s probíhajícími společenskými změnami.

Očekávané znalosti a dovednosti, konkretizované dále v maturitních požadavcích, lze rozčlenit do tří kategorií uvedených v následující tabulce:

Kategorie znalostí a dovedností	Žák dovede:
Znalost s porozuměním	popsat, vyjmenovat, definovat, určit, uvést, identifikovat, charakterizovat, vyložit, vymežit, ilustrovat, objasnit, vysvětlit, odhadnout
Aplikace znalostí a práce s informacemi	porovnat, srovnat, rozlišit, rozhodnout, rozpoznat, interpretovat, demonstrovat, orientovat se, navrhnout
Hodnotící posouzení	posoudit, zhodnotit, zdůvodnit

Občanský základ má již svou podstatou výrazně interdisciplinární charakter. Tuto skutečnost odráží zejména požadavky týkající se globálních problémů současného světa a evropské integrace. V souladu s interdisciplinárním charakterem zkoušky je také dějinné pojetí státnosti.

Historické vědomí patří k samozřejmému vybavení člověka pro aktivní a odpovědné občanství, zejména povědomost o dění ve 20. století. Katalog však rozhodně nereflktuje celé učivo školního dějepisu, ale vybírá z něho to, co je pro člověka podstatné pro jeho občanské i obecně lidské rozhodování a zaujímání politických postojů. Tyto prvky jsou většinou z oblasti politických nebo sociálních dějin.

V této souvislosti mají žáci prokázat porozumění důležitým pojmům, s nimiž se běžně setkávají v médiích, v politické a sociální diskusi, případně v umění. Jde o tyto vybrané základní pojmy:

- velké občanské revoluce, nacionalismus, národní stát, emancipace národů, antisemitismus, modernizace společnosti, společenská třída
- kolonialismus, imperialismus, světová válka, bolševismus, první čs. odboj, čs. legie, Československo
- demokracie, komunismus, fašismus, nacismus, stalinismus, hospodářská krize, totalitarismus, občanská válka, intervence, politika usmiřování
- válečné cíle, mocnosti Osy, protihitlerovská koalice, totální válka, válečné zločiny, holocaust, genocida, koncentrační tábor, teror, propaganda, druhý čs. odboj, kolaborace
- dekolonizace, studená válka, ohniska „horké války“, sovětský blok, evropská integrace, třídní boj, politické procesy, gulag, kult osobnosti, znárodnování, kolektivizace, Varšavská smlouva, RVHP, německá otázka, NATO, normalizace, lidská práva, odboj proti komunismu, perestrojka (přestavba)

Celkově má společná část maturitní zkoušky ověřit, jak je absolvent střední školy svými znalostmi a dovednostmi připraven k odpovědnému občanskému životu.

MATURITNÍ POŽADAVKY (SPECIFICKÉ CÍLE) KE ZKOUŠCE Z OBČANSKÉHO ZÁKLADU ZADÁVANÉ MINISTERSTVEM ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

I. Člověk jako jedinec

Žák dovede:

1. Učení

- definovat proces učení
- rozhodnout, které faktory pozitivně ovlivňují učení
- stanovit vhodnou strategii učení
- určit a rozlišit stádia procesu učení a zapamatování
- na příkladech ilustrovat, jak probíhá proces názorného poznávání
- vysvětlit proces zapomínání a uvést, jak a čím lze paměť posilovat

2. Rozvoj osobnosti

- rozlišit biologické, sociální a kulturní determinanty lidské psychiky a vývoje osobnosti
- rozpoznat a přiřadit základní charakteristiky jednotlivých etap lidského života
- posoudit znaky zdravě rozvinuté osobnosti

3. Komunikace

- poznat druhy a formy komunikace
- rozpoznat komunikační problémy a odhadnout jejich možné příčiny a důsledky
- určit asertivní způsob komunikace
- poznat komunikační záměr, včetně manipulace

- popsat efektivní způsob komunikace
- rozpoznat znaky aktivního naslouchání

4. Náročné životní situace

- rozpoznat zátěžové životní situace
- rozlišit typy zátěžových životních situací
- určit příčiny vzniku zátěžových situací
- poznat a rozlišit typy reakcí na nadměrnou životní zátěž
- rozhodnout o vhodné pomoci při životních problémech člověka
- uvést příklady problémů, s nimiž je možno se obrátit na psychologa
- uvést příklady zařízení poskytujících služby psychologa
- porovnat a zhodnotit různé způsoby řešení náročných životních situací
- na příkladech popsat vhodné formy duševní hygieny

II. Člověk a společnost

Žák dovede:

1. Člověk ve společnosti

- na příkladu vysvětlit význam procesu socializace
- vysvětlit pojem sociální struktury společnosti
- interpretovat sociologické tabulky a grafy
- vysvětlit pojem sociální nerovnost a popsat její důsledky
- popsat a vysvětlit faktory ovlivňující sociální mobilitu a její důsledky pro jedince a společnost

2. Sociální útvary

- vymezit různé sociální útvary, zejména pojem skupina a referenční skupina
- objasnit rozdíl mezi primárními a sekundárními skupinami
- na příkladu demonstrovat, jak mohou sociální skupiny ovlivňovat chování člověka
- na příkladech vysvětlit pojem sociální role
- vymezit hlavní funkce rodiny a vysvětlit její význam
- popsat hlavní problémy soudobé rodiny

3. Sociální vztahy

- vysvětlit rozdíl mezi vztahy formálními a neformálními
- odhadnout hlavní zdroje, formy a důsledky vnitro- a meziskupinových konfliktů
- popsat faktory ovlivňující sociální klima organizací (prac. kolektivů) a jejich důsledky
- na konkrétních příkladech vymezit faktory ovlivňující spokojenost jedince s výkonem profese
- zhodnotit různé přístupy k řešení konfliktů a jejich důsledky
- zhodnotit výhody a nevýhody spolupráce a soutěže
- vhodně zvolit v konkrétním případě princip spolupráce versus soutěže

4. Kultura a civilizace

- vymezit základní pojmy z oblasti kultury (kultura v nejširším slova smyslu, hmotná a duchovní kultura)
- objasnit funkci víry a náboženství v životě člověka
- popsat sociálně patologické jevy spojené s náboženstvím: náboženský fundamentalismus, sekty
- na konkrétních příkladech rozlišit hlavní světová náboženství (křesťanství, judaismus, islám, hinduismus, buddhismus)
- na příkladech rozpoznat, jak různá náboženství ovlivňují životní styl a osobní identitu
- objasnit úlohu masmédií v demokratickém státě
- posoudit na konkrétních příkladech klady a zápory činnosti masových médií v současné české společnosti
- porozumět mediálnímu zpravodajství a interpretovat mediální sdělení

5. Základní problémy života společnosti

- na příkladech identifikovat projevy a nebezpečí intolerance, rasismu, šikany, extremistických skupin a hnutí, terorismu a různých druhů násilí
- popsat frekventované sociální deviace a sociálně patologické jevy a na příkladech vysvětlit jejich příčiny a důsledky

- uvést možnosti předcházení sociálně patologickým jevům

III. Občan a stát v dějinách a současnosti

Žák dovede:

1. Stěžejní procesy v 19. století – vznik národnostních států

- popsat, za co lidé bojovali ve velkých občanských revolucích (francouzské, americké a v revoluci v Evropě 1848–49) a s jakými výsledky
- rozlišit útočný a rozpínavý nacionalismus od nacionalismu obranného a od vlastenectví
- charakterizovat antisemitismus
- popsat vznik národních států v Evropě (Německo, Itálie) a úsilí malých národů o emancipaci
- vysvětlit, co se rozumí modernizací společnosti a jak modernizace společnosti zasáhla do života lidí různých společenských tříd
- popsat vývoj česko-německých vztahů ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století

2. První světová válka a vznik samostatného Československa

- popsat rozdělení světa mezi koloniální velmoci a vysvětlit rozpory mezi nimi, vedoucí ke světové válce
- rozpoznat (na příkladech) projevy imperialismu
- charakterizovat první světovou válku
- popsat politiku ruských bolševiků a důsledky jejich ovládnutí Ruska
- vysvětlit cíle prvního čs. odboje a úlohu jeho významných představitelů
- popsat činnost čs. legií a vysvětlit jejich význam
- popsat vliv války na život lidí v zázemí a na situaci vojáků na frontách
- popsat vznik samostatného Československa

3. Svět mezi válkami – demokracie a totalita

- popsat znaky demokracie
- doložit demokratický charakter první Československé republiky
- popsat národnostní složení obyvatelstva meziválečného Československa a vztahy národů a národností k čs. státu
- vysvětlit vliv velké hospodářské krize na život lidí
- srovnat ideologii komunismu a nacismu a projevy hitlerovského nacismu a stalinistického komunismu
- popsat na příkladě nacismu a stalinismu hlavní rizika ohrožení demokracie
- popsat vliv nacistického a stalinistického totalitarismu na život lidí
- rozpoznat charakteristické znaky fašismu
- objasnit pojem občanská válka a intervence (na příkladu války ve Španělsku 1936–1939 a v porevolučním Rusku)
- doložit projevy a důsledky politiky usmiřování na konci 30. let

4. Druhá světová válka – porušování lidských práv

- popsat válečné cíle států Osy a protihitlerovské koalice
- prokázat orientaci v událostech druhé světové války
- doložit dopad války na život lidí ve válčících a okupovaných zemích
- vysvětlit totální charakter války
- popsat způsoby vyčleňování Židů ze společnosti a realizaci tzv. „konečného řešení židovské otázky“
- popsat poměry v koncentračních táborech, nacistických věznicích a státní teror na územích okupovaných nacistickým Německem
- charakterizovat nacistickou propagandu a výchovu mládeže
- popsat formy druhého čs. odboje a znát jeho významné představitelů
- uvést cíle čs. odboje a míru jejich dosažení po vítězství ve válce
- na příkladu objasnit, co se rozumí kolaborací s nacismem
- vysvětlit, jak druhá světová válka a její výsledky ovlivnily Československo, Evropu a svět

5. Studená válka a bipolární svět

- popsat postup dekolonizace
- vysvětlit pojem studená válka a uvést její projevy na obou stranách bipolárně rozděleného světa

- popsat v základních rysech vývoj sovětského bloku včetně jeho zániku po nezdaru tzv. přestavby
- popsat nedemokratický charakter komunistického režimu po únoru 1948 a v 50. letech v Československu (vláda KSČ, třídní boj, nezákonnost, politické procesy, kult osobnosti, znárodnění, kolektivizace v zemědělství, komunistická propaganda, vliv komunistického režimu a ideologie na umění a školství)
- doložit vliv studené války a rozdělení světa na život lidí
- popsat projevy a význam tzv. Pražského jara
- popsat způsoby odporu proti komunistickému režimu v Československu a boj za lidská práva v době tzv. normalizace a uvést osobnosti tohoto odporu

6. Stát

- vymezit pojem státu, jeho účel a funkci
- popsat vznik a vývoj státu
- uvést, jak lze získat české státní občanství a jak ho lze pozbýt
- vysvětlit, jaké jsou základní charakteristiky právního státu
- popsat české státní symboly a vysvětlit jejich význam
- objasnit význam státních svátků

7. Právní základy státu

- vysvětlit funkci ústavy a ústavních principů (dělbý moci, brzd a rovnováh) pro fungování demokracie
- na konkrétních příkladech doložit, co vymezuje Ústava ČR
- na konkrétních příkladech rozhodnout, zda jsou dodržována, či porušována lidská práva
- vyjmenovat a stručně charakterizovat důležité dokumenty sloužící ochraně lidských práv
- zvolit vhodný způsob, jak vystupovat proti porušování lidských práv
- vyjmenovat významná hnutí a organizace zabývající se ochranou lidských práv

8. Principy dělby státní moci, orgány státní moci a jejich struktura

- zdůvodnit dělbu státní moci v demokratických státech
- charakterizovat hlavní subjekty státní moci ČR, rozlišit náplň jejich činnosti
- objasnit proces tvorby a schvalování zákonů v ČR

9. Politika a politické subjekty

- uvést možné formy politické participace v demokratické společnosti
- vysvětlit význam politických stran a politické plurality
- rozlišit jednotlivé politické strany a jejich politickou orientaci
- zhodnotit mediální výstupy politických stran
- interpretovat výsledky voleb a volebních preferencí v tabulkách a grafech
- na konkrétních příkladech rozpoznat charakteristiky základních politických ideologií (konzervatismus, liberalismus, socialismus, komunismus, fašismus, anarchismus, nacionalismus, rasismus)

10. Formy participace občanů v politickém životě

- na konkrétních příkladech rozeznat hlavní formy přímé demokracie
- objasnit funkci voleb v demokratických státech
- na příkladech vysvětlit rozdíly mezi různými volebními systémy (poměrný, většinový)
- orientovat se v úloze vybraných společenských organizací a hnutí (odborní, ekologická hnutí, ženská hnutí, organizace mládeže)
- na konkrétních příkladech uvést projevy občanské společnosti

11. Státní správa a samospráva

- popsat základní články státní správy a samosprávy v ČR
- na příkladech rozlišit pravomoci orgánů státní správy a samosprávy
- vysvětlit úlohu místní samosprávy pro občany
- na příkladech uvést, jak se mohou občané podílet na správě a samosprávě obce

IV. Občan a právo

Žák dovede:

1. Pojem práva

- objasnit, jakou roli hraje právo v životě společnosti a jaký význam má pro soužití lidí
- rozlišit na příkladech rozdíl mezi právem a morálkou

2. Právní řád

- popsat, jak je uspořádán právní řád ČR
- uvést, jak a kde se uveřejňují právní předpisy
- na příkladech různých typů právních předpisů vyložit pojem právní síly
- vyložit pojmy platnosti a účinnosti právní normy
- na příkladech ukázat, při kterých příležitostech je využívána znalost právních předpisů

3. Právní ochrana

- vysvětlit, v čem spočívá hlavní poslání právní ochrany občanů
- popsat soustavu soudů v České republice a vymezit, čím se zabývají
- na konkrétních příkladech porovnat náplň orgánů činných v trestním řízení
- na konkrétních příkladech rozlišit funkce a úkoly jednotlivých právnických profesí

4. Právní vztahy

- popsat podmínky vzniku a zániku důležitých právních vztahů (vlastnictví, pracovní poměr, manželství)
- vyložit, v čem spočívá rozdíl mezi osobou fyzickou a právnickou
- vymezit pojem právní subjektivity, uvést, kdy vzniká a jak zaniká
- vymezit pojem způsobilosti k právním úkonům a uvést, za jakých okolností vzniká, za jakých okolností je omezena a jak zaniká

5. Systém práva

- na příkladech charakterizovat a rozlišit důležitá právní odvětví
- orientovat se v základních otázkách občanského, rodinného, pracovního a trestního práva
- rozlišit občanské a trestní řízení

V. Občan a hospodářství

Žák dovede:

1. Hospodaření a trh

- rozlišit příklady hospodárného a nehospodárného chování a jejich důsledky
- na konkrétním případě odhadnout vývoj poptávky, nabídky a ceny na trhu

2. Podnikání

- na příkladu vysvětlit pojmy náklady, výnosy, zisk
- na konkrétních příkladech rozlišit jednotlivé formy podnikání, jejich výhody a nevýhody
- na konkrétních příkladech porovnat výhody a rizika podnikání a zaměstnání

3. Peníze

- charakterizovat a rozlišit jednotlivé formy peněz
- na konkrétních příkladech určit, koho zvýhodňuje a koho znevýhodňuje inflace a proč
- orientovat se v jednotlivých formách placení a v příslušných platebních dokladech
- na příkladech odlišit funkci centrální banky a obchodních bank
- porovnat výhody a nevýhody služeb poskytovaných jednotlivými obchodními bankami
- navrhnout a posoudit možnosti financování svých potřeb (spoření, úvěry, leasing)
- navrhnout a posoudit řešení situace nedostatku finančních prostředků
- na konkrétních příkladech rozlišit různé formy uložení a investování peněz a posoudit jejich výnosnost a riziko
- na konkrétních příkladech rozlišit různé druhy cenných papírů a zhodnotit rizika jejich nákupu a prodeje

4. Člověk ve sféře práce

- na příkladu pracovního místa vymezit předpoklady potřebné k jeho získání (zdravotní, osobnostní, kvalifikační)
- uvést na příkladu, kde získá informace o možnostech a podmínkách zaměstnání a podnikání a pomoci v nezaměstnanosti
- orientovat se v problematice odměňování za práci (jednotlivé položky, vysvětlit rozdíl mezi úkolovou a časovou mzdou, hrubou a čistou mzdou, nominální a reálnou mzdou)
- v ukázce výplatního lístku rozlišit nejčastější položky mzdy a posoudit reálnost jejich výše
- orientovat se v problematice pojištění a sociálního zabezpečení

5. Národní hospodářství

- na konkrétním příkladu posoudit vývoj makroekonomických ukazatelů a jejich vliv na životní úroveň občanů
- na příkladech zásahu státu do ekonomiky (např. snížení daní, zvýšení úroků atd.) odhadnout jejich vliv na sociálněekonomické postavení jednotlivých skupin občanů
- na příkladech objasnit, jak občan přispívá do státního rozpočtu a co z něho získává
- rozlišit způsob úhrady přímých a nepřímých daní
- na příkladu konkrétní situace posoudit, které možnosti sociálních dávek může využít a kde získá bližší informace o jejich poskytování

VI. Občan, Evropa a soudobý svět

Žák dovede:

1. Evropská integrace

- vysvětlit důvody a vývoj evropské integrace
- charakterizovat podstatu evropské integrace
- na příkladech posoudit výhody ekonomické integrace
- vysvětlit význam a cíle Evropské unie
- na konkrétních příkladech posoudit, jak ovlivnilo začlenění ČR do Evropské unie každodenní život občanů

2. Význam mezinárodních organizací

- uvést významné mezinárodní organizace a jejich cíle (např. RE, OSN, NATO, OECD, OBSE, WTO, FAO, UNESCO, UNICEF, WHO)
- vysvětlit význam zapojení ČR a EU do mezinárodních organizací
- na příkladech rozlišit, které aktivity spadají do činnosti jednotlivých mezinárodních organizací

3. Planetární problémy

- uvést konkrétní příklady hlavních globálních problémů současného světa
- rozlišit státy vyspělé, státy rychle se rozvíjející a chudé země
- popsat základní problémy pásma chudoby a hladu na Zemi a život lidí v těchto oblastech
- formulovat zásady udržitelného rozvoje
- na příkladu uvést, jak lze realizovat zásady udržitelného rozvoje v běžném životě
- charakterizovat proces globalizace a uvést konkrétní příklady projevů globalizace
- na konkrétních příkladech zhodnotit kladné a záporné dopady globalizace na život občanů ČR
- uvést příklady legitimních prostředků vyjádření postoje ke globalizaci

VII. Člověk a praktická filozofie

Žák dovede:

1. Vznik filozofie a její význam v životě člověka

- popsat vznik filozofie
- na konkrétním příkladu rozlišit specifickou přístupu filozofie k řešení konkrétního problému od přístupu tzv. selského rozumu

2. Etika a její předmět

- postihnout smysl etiky pro život člověka a fungování společnosti
- vysvětlit a odlišit obsah pojmů etika, mravy, mravnost, morálka, etiketa

3. Morálka a mravnost

- zhodnotit smysl morálky pro život člověka a fungování společnosti
- uvést hlavní zdroje a historické kořeny evropské morálky
- uvést, v čem spočívají základní soudobé principy morálky a mravnosti
- na konkrétním příkladu objasnit, jak se děje mravní rozhodování člověka a na kterých faktorech závisí
- rozlišit na příkladech autonomní a heteronomní morálku

4. Svoboda vůle a svědomí

- na příkladu konkrétní situace ilustrovat projevy volního jednání
- na konkrétních příkladech charakterizovat úlohu svědomí v lidském jednání
- na příkladu konkrétní situace ilustrovat, jak lze chápat pocit a pojem viny

5. Problémy praktické etiky

- na konkrétní situaci vymezit mravní povinnosti člověka
- na různých životních situacích (rodina, práce, politika aj.) rozlišit mravné a nemravné, morální a nemorální z hlediska obecně uznávaných principů mravnosti a morálky
- na příkladech zhodnotit význam ochrany života

OBECNÁ SPECIFIKACE MATURITNÍ ZKOUŠKY Z OBČANSKÉHO ZÁKLADU ZADÁVANÉ MINISTERSTVEM ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zkouška se koná formou písemného didaktického testu, který je tvořen uzavřenými a otevřenými úlohami se stručnou odpovědí. Doba trvání testu je 90 minut.

Zkoušku charakterizuje následující tabulka vymezující poměrné zastoupení úloh v testu, které ověřují požadavky z jednotlivých tematických okruhů. V tematickém okruhu Občan a stát v dějinách a současnosti mohou úlohy týkající se dějin státu tvořit max. 50 % všech úloh tohoto okruhu.

Tematické okruhy	%
I. Člověk jako jedinec	5–15 %
II. Člověk a společnost	10–15 %
III. Občan a stát v dějinách a současnosti	30–40 %
IV. Občan a právo	10–15 %
V. Občan a hospodářství	10–15 %
VI. Občan, Evropa a soudobý svět	15–20 %
VII. Člověk a praktická filozofie	5–10 %

PŘÍKLADY TESTOVÝCH ÚLOH

Tato část katalogu požadavků obsahuje několik ukázek různých typů testových úloh. Uvedené úlohy netvoří celý test, jde o jednotlivé příklady úloh, které mohou být do testu zařazeny. Správné odpovědi jsou vtištěny tučně.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1 (zařazení úlohy: I/2 Rozvoj osobnosti)

Otec začal na Jirkovi pozorovat určité změny. Jirka prochází bouřlivou proměnou po stránce tělesné a psychické. Jeho nálada se rychle mění, odmlouvá, kritizuje rodiče a jejich názory. Více mu záleží na názorech jeho vrstevníků. Odpoutává se od rodičů a patrná je snaha prosazovat vlastní názory a postoje.

Úloha 1

V které etapě života se Jirka nachází?

- A) adolescence
- B) dospělost
- C) mladší školní věk
- D) puberta**

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2 (zařazení úlohy: IV/5 Systém práva)

Osmnáctiletá dívka dostala nabídku k sňatku od svého bratrance. S touto skutečností se svěřila svým třem kamarádkám a požádala je o radu, jestli s ním vůbec může vstoupit do manželství.

Kamarádky odpověděly takto:

Petra: Hele, toho si nemůžeš vzít, je to přece tvůj příbuzný.

Jana: Já si myslím, že si ho vzít můžeš, tvůj bratr to není.

Radka: Souhlasím s tebou Jano, ale myslím si, že budete muset požádat o úřední povolení.

Úloha 2

Která z uvedených kamarádek mluvila pravdu?

- A) Jana**
- B) Petra
- C) Radka

VÝCHOZÍ OBRÁZEK A TEXT K ÚLOZE 3 (zařazení úlohy: II/4 Kultura a civilizace)

Úloha 3

Z informací uvedených na obrázku rozhodněte, jaké náboženství vyznává Karim:

- A) buddhismus
- B) hinduismus
- C) islám**
- D) křesťanství

Úloha 4 (zařazení úlohy: III/2, 3, 5)

Přiřaďte k jednotlivým historickým událostem z dějin naší státnosti správný letopočet:

- 4.1 konec komunistické moci a počátek obnovení československé demokracie
- 4.2 nastolení komunistické totalitní moci v Československu
- 4.3 okupace Československa armádami Varšavské smlouvy
- 4.4 okleštění československého území na základě rozhodnutí konference v Mnichově
- 4.5 rozdělení Československa na dvě samostatné republiky
- 4.6 vznik Československa na sklonku první světové války

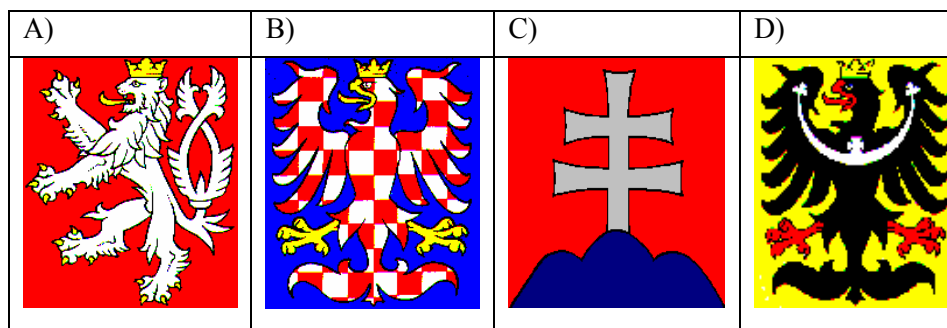
- A) 1918
- B) 1938
- C) 1948
- D) 1968
- E) 1989
- F) 1993
- G) 1994

4.1 E, 4.2 C, 4.3 D, 4.4 B, 4.5 F, 4.6 A

Úloha 5 (zařazení úlohy: III/6 Stát)

Přiřaďte do vyznačených polí z uvedených znaků ty, které tvoří součást velkého státního znaku České republiky:

	5.1
5.2	5.3

5.1 B, 5.2 D, 5.3 A

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6 (zařazení úlohy: III/10 Formy participace občanů v politickém životě)

Zákon o volbách do Parlamentu České republiky

§ 19

(3) Volič po příchodu do volební místnosti prokáže svou totožnost a státní občanství České republiky platným cestovním, diplomatickým nebo služebním pasem České republiky anebo cestovním průkazem (dále jen „cestovní pas“), nebo platným občanským průkazem.

(4) Neprokáže-li volič svou totožnost a státní občanství České republiky, nebude mu hlasování umožněno.

(5) Voliče, který není zapsán ve výpisu ze stálého seznamu a který prokáže své právo hlasovat ve volebním okrsku, okrsková volební komise dopíše do výpisu ze stálého seznamu dodatečně a umožní mu hlasování. Volič, který se dostavil do volební místnosti s voličským průkazem, je povinen tento průkaz odevzdat okrskové volební komisi nebo zvláštní okrskové volební komisi; ta jej přiloží k výpisu ze zvláštního seznamu.

Úloha 6

Následující občané přišli do volební místnosti, kde chtěli volit svého zástupce do Poslanecké sněmovny. Rozhodněte u každého z následujících občanů (s využitím informací z výchozího textu a dalších znalostí), zda bude okrskovou komisí připuštěn k volbám:

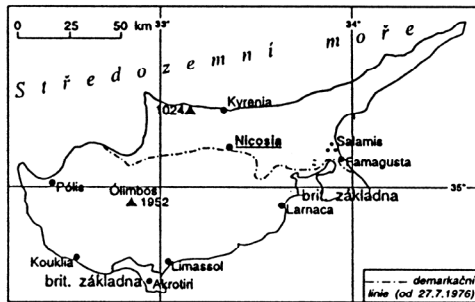
6.1 Paní Jiřina Dvořáčková, 81 let, která prokazuje svoji totožnost neplatným občanským průkazem.	ANO – NE
6.2 Pan Jan Novák, 32 let, který nevolí v místě trvalého bydliště a okrskové komisi předkládá cestovní pas.	ANO – NE
6.3 Student Jiří Sedlák, 16 let, který se u volební komise prokazuje platným občanským průkazem.	ANO – NE

Úloha 7 (zařazení úlohy: IV/5 Systém práva)

Rozhodněte u každé z následujících skupin osob, zda jsou znevýhodněny na trhu práce, tj. obtížně získávají práci:

7.1 čerství absolventi škol	ANO – NE
7.2 lidé s vysokoškolským vzděláním	ANO – NE
7.3 matky po mateřské dovolené	ANO – NE
7.4 osoby bez odborné kvalifikace	ANO – NE
7.5 osoby s odbornou praxí	ANO – NE

VÝCHOZÍ OBRÁZEK A TEXT K ÚLOZE 8 (zařazení úlohy: VI/2 Význam mezinárodních organizací)

Na Kypru vypukla v 70. letech občanská válka mezi etnickými Řeky a Turky, kteří obývají různé poloviny ostrova. Aby bylo zabráněno dalším nacionálním rozbrojům, byli posláni do této oblasti vojáci. Jejich úkolem bylo hlídat demarkační linii mezi řeckou a tureckou částí ostrova.

Úloha 8

Která organizace, na základě svých cílů, do této oblasti poslala vojáky?

- A) Červený kříž
- B) Evropská unie
- C) **Organizace spojených národů**
- D) Rada Evropy